

Co w prasie piszczy (str. 285)

Mirosław Rutkowski¹

Popularne powiedzenie przypisuje mediom rolę „czwartej władzy”. Hmm — trochę to pachnie teorią spiskową... Nie przesądając o rzeczywistym miejscu dziennikarzy w procesie funkcjonowania państwa, nie sposób przecenić wpływu tej grupy zawodowej na kształtowanie masowej wyobraźni. Wpływu rosnącego, bowiem za sprawą burzliwie rozwijających się technologii odbiorcy są atakowani teraz przez dwadzieścia cztery godziny na dobę, nieomal fizycznie, lawiną informacji i opinii — prawdziwych i bałamutnych, błahych i istotnych, irytujących i zasługujących na uwagę. Ta powódź medialna przekłada się, w mniejszym lub większym stopniu, na indywidualne decyzje odbiorców informacji. Odbiorcy zaś bywają

różni — masowemu atakowi podlega zarówno zwykły Kowalski, jak i poseł na Sejm, a nawet minister. Rzeczą pożyteczną może być zatem uświadomienie czytelnikom *Przeglądu Geologicznego*, co takiego w dziedzinie szeroko rozumianej geologii przykuwa uwagę mediów. Środkiem z wyboru jest klasyczna „prasówka” — cykliczny, miesięczny przegląd informacji medialnych, którego pierwszy odcinek przeczytać można na str. 285. Z góry chciałbym zastrzec, że nie będzie to szczegółowy katalog tematów, w rodzaju bibliografii geologicznej. Takie wykazy, przygotowywane przez służby prasowe różnych instytucji, w tym niżej podpisanego, pełniącego funkcję rzecznika prasowego Państwowego Instytutu Geologicznego, znaleźć można w Bibliotece Geologicznej PIG i na stronach Ministerstwa Środowiska. Szanując czas czytelników proponuję raczej krótki spacer po wybranych tematach, moim zdaniem, ciekawych lub istotnych dla środowiska.

¹Państwowy Instytut Geologiczny — Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; miroslaw.rutkowski @pgi.gov.pl

Gawędy o kamieniu (str. 303)

Ewa Słaby^{1,2}

Światowe dziedzictwo kultury w nierozwalny sposób związane jest z kamieniem w architekturze i sztuce. Był on postrzegany jako materiał wieczny i niezniszczalny. Każdą ideę, której przypisywano element wieczności, materializowano i urzeczywistniano właśnie w kamieniu. Za prekursora wprowadzenia kamienia do architektury uważa się Imhotepa, genialnego egipskiego architekta, a zarazem lekarza, polityka i filozofa. Zestawił on swoje idee na zasadzie kontrastu przemijania i nieprzemijania: ciągłość czasu z ulotnością życia ludzkiego, wieczny pierwiastek duchowy z przemijalnym materii biologicznej, skończoności z nieskończonością, ulotności ze stałością (Acocella A., 2006, *Stone architecture*, Lucense–Skira, Mediolan). Kamień wiązał się z trwałością. Imhotep uważając swego władcę, króla Dżesera, za istotę obdarzoną cechami wiecznymi i chcąc to wyrazić, zbudował jego grobowiec (piramida schodkowa Dżesera w Sakkarze 2630–2611 r. p.n.e.) i kompleks świątynny używając wapieni, piaskowców, granitów i porfirów zamiast tradycyjnych cegieł mułowych. Nowe trendy połączone z tradycją. Wymiar cegieł powtórzono w kształtkach kamienia użytego do konstrukcji piramidy. Imhotep wprowadził również inne kamienne elementy architektoniczne, które używane są do dziś, np. kolumny. Zawdzięczamy mu pierwsze klasyfikacje kamieni budowlanych oraz projektowanie pierwszych narzędzi do obróbki kamienia. Idee Imhotepa i jego następców możemy podziwiać w licznych, zachowanych do dziś, monumentalnych budowlach. Jeśli nawet część z nich nie jest skonstru-

owana z kamienia, materiały mineralne są użyte w nich wszystkich. Większość z najbardziej interesujących budowli została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, co oznacza, że są one objęte szczególną ochroną międzynarodowej organizacji UNESCO. Zespół ten obejmuje (w czerwcu 2009 r.) 890 obiektów w 148 krajach, w tym 689 zaliczonych do dziedzictwa kulturowego.

Dziś kamień nie jest już postrzegany przez geologów jako materiał wieczny i nie podlegający zmianie. Ostatni wiek z intensywnym rozwojem cywilizacji przemysłowej i silnej antropopresji ujawnił negatywne jej skutki w postaci m.in. intensywnych procesów deterioracji kamienia w budowlach. Nikt, tak jak geolog, nie jest w stanie ich zidentyfikować i przewidzieć kierunku dalszych zmian. Deterioracja została włączona do zadań badawczych projektów geologicznych. Zachowanie dziedzictwa kulturowego w aspektach geologicznych pojawia się na każdej ważnej konferencji z zakresu petrologii, geochemii, geologii inżynierskiej i innych. Istnieje potrzeba nie tylko intensywnego włączenia się geologów do prac nad zachowaniem dziedzictwa kulturowego, ale też wymiany informacji między historykami sztuki i konserwatorami a geologami w celu znalezienia wspólnego języka. Intencją *Gawęd o kamieniu* jest właśnie przerzucenie pomostu pomiędzy obu tymi środowiskami. Jest w Polsce wiele osób uprawiających profesjonalnie badania nad kamieniem w architekturze. Zapraszamy Państwa do współpracy. W budowaniu pomostu nie może zabraknąć fachowców z zakresu historii sztuki i konserwacji. Prosimy o współdziałanie. Dziedzictwo kulturowe, zachowanie jego wartości artystycznej i historycznej przy jednoczesnym profesjonalnym wsparciu wiedzą z zakresu powstawania i rozpadu kamienia ze strony geologów jest naszym wspólnym zadaniem.

¹Instytut Nauk Geologicznych, Polska Akademia Nauk, ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa; e.slaby@twarda.pan.pl

²Wydział Geologii, Uniwersytet Warszawski, ul. Żwirki i Wigury 93, 02-089 Warszawa